

Odolnost vojsk

Problematika odolnosti vojsk, tzn. jejich schopnost vést bojovou činnost v podmínkách rozsáhlého používání jakýchkoli nepřátelských prostředků ničení není nová. Nikdy se však dosud neprojevila tak ostře jako v období existence raketových jaderných zbraní a bouřlivého rozvoje mohutnosti celého komplexu prostředků ozbrojeného zápasu.

Bez vědecky zdůvodněné a prakticky formulované definice, co máme chápat pod pojmem „odolnost vojsk“ v podmínkách hromadného použití mohutných prostředků ničení, jaké kvality ji charakterizují a jakými způsoby ji dosahujeme, nemůžeme konkrétně a cílevědomě zkoumat tuto problematiku.

Pojem „odolnost“ je v různých slovnících definována jako možnost a schopnost organismů odolávat nepříznivým životním podmínkám. Tento pojem se plně vztahuje i na vojenské organismy, jednotky, útvary a svazky, jejichž odolnost není nic jiného než jejich vlastní schopnost úspěšně vést aktivní činnost v různých podmínkách.

Vojska jsou určena k vedení boje a jejich činnost tkví v plnění určených bojových úkolů v podmínkách nekompromisního ozbrojeného zápasu s nepřítelem. V průběhu tohoto zápasu každá z bojujících stran se snaží zničit druhou stranu. K tomu, aby v těchto podmínkách mohla vojska existovat a úspěšně plnit bojové úkoly, musí mít celou řadu vlastností, které podmiňují jejich odolnost, především

však takové, které umožňují čelit působení ničivých faktorů zbraní nepřítele. Jednou z nejdůležitějších vlastností, která charakterizuje odolnost vojsk, je především úroveň ochrany, tj. schopnost snižovat účinnost působení zbraní nepřítele a tak vyloučit nebo v určité míře zmenšit vlastní ztráty osob, výzbroje a bojové techniky.

Válečné zkušenosti dokazují, že k zabezpečení odolnosti vojsk a k jejich úspěšné bojové činnosti jen úroveň ochrany nestačí. V průběhu bojové činnosti, v boji se silným nepřítelem vyzbrojeným soudobými zbraněmi, bez ohledu na všechna opatření ochrany, budou mít vojska ztráty na osobách, výzbroji a technice. Ztráty mohou být větší nebo menší, avšak zcela je prakticky nemůžeme vyloučit. Vzhledem k tomu organizační struktura všech vojenských organismů (jednotek, útvarů, svazků a jejich štábů a týlových zařízení) musí být taková, aby mohla neustále působit, tzn. plnit určené bojové úkoly, a to nejen s úplným vybavením a s plnými počty osob, ale i v případě určitých ztrát na osobách a technice. Z toho vyplývá, že dalším kvalitativním prvkem odolnosti vojsk je bojová pevnost vojenských organismů, tj. jejich schopnost pokračovat (bez přerušení) v plnění určených úkolů bez ohledu na určité ztráty na živé síle, zbraních a technice, v podmínkách složitě, intenzivně a nebezpečně situací pro vojska.

Zkušenosti minulých válek rovněž svědčí o tom, že bojová pevnost vojsk má

určité hranice. V průběhu bojové činnosti mohou vzniknout takové momenty, kdy některé jednotky, útvary a svazky pomalu nebo rychle ztrácejí své bojové možnosti a vzhledem k tomu i schopnost plnit bojové úkoly. To může být důsledkem velkých ztrát na osobách, zbraních a bojové technice nebo výsledkem silného morálního psychologického oťesou.

Snížení nebo ztráta bojové síly vojenských organismů ještě neznamená jejich vyřazení nebo úplnou neschopnost k další bojové činnosti. Odolnost tkví právě v tom, že jednotky, útvary a svazky mají vlastnost, která umožňuje bezprostředně v prostorech bojové činnosti obnovovat bojeschopnost a zvyšovat úroveň morálně psychologického stavu vojsk a dosahovat stanoveného stupně bojové pohotovosti. To je třetí, nejdůležitější vlastnost, která charakterizuje odolnost vojsk.

Z toho vyplývá, že odolnost vojsk je souhrnem takových jejich vlastností, které umožňují vést bojovou činnost za ne-

příznivých podmínek, uchovat vlastní bojovou sílu před působením všech druhů nepřátelských zbraní a obnovit bojeschopnost v případě jejího snížení nebo ztráty. Čím vyšší je bojová síla našich vojsk, jejich možnost a schopnost rychle vést úderů na nepříteli a tím v určité míře snižovat jeho možnosti k ničení našich jednotek, útvarů a svazků, tím menší budou ztráty a vzhledem k tomu bude vyšší jejich bojová pevnost a vcelku jejich odolnost. Úroveň bojové síly našich vojsk a úroveň jejich odolnosti jsou navzájem spjaty a vzájemně se podmiňují, jsou to však různé kategorie, které mají svůj obsah a strukturu. Je-li bojová síla vojsk charakterizována kvalitou a kvantitou výzbroje a bojové techniky, vysokou úrovní morálně politického stavu vojsk a vysokou úrovní jejich bojové přípravy, pak odolnost závisí na úrovni ochrany vojsk, bojové pevnosti vojenských organismů a schopnosti obnovovat sníženou nebo ztracenou bojovou sílu.



Zavedení raketových jaderných zbraní podmínilo nevidaný růst úlohy odolnosti vojsk, zvýšilo objem a rozšířilo rozsah prací k jejímu udržování. Opatření, která v soudobých podmínkách směřují ke zvýšení odolnosti, uskutečňují všechna vojska nezávisle na jejich rozmístění a na piněném úkolu. Dnes nestačí zabezpečit odolnost jen těch vojsk, která bezprostředně vedou bojovou činnost. Neméně důležitá je vysoká odolnost různých záložních uskupení, týlových orgánů a vojsk, rozmístěných v hloubce území státu, zejména prostředků protivzdušné obrany. Jak ukázaly zkušenosti z bojové činnosti ve Vietnamu a na Blízkém východě, velký význam má pevnost vojsk a objektů vůči soudobým klasickým prostředkům ničení, zejména zápalným látkám typu napalm, leteckým pumám a raketám naváděným s pomocí laserových hlavic aj.

Zkušenosti minulých válek svědčí o tom, že vojska, která mají vysokou údernou sílu, manévrovací schopnost a palebné možnosti, ale nepřijala účinná opatření k zabezpečení odolnosti, za ostatních stejných podmínek rychle ztrácejí svou převahu nad nepřítelem a mohou být zničena dříve než realizují vlastní bojové možnosti. Optimální je takový stav bojové síly vojsk, ve kterém mohutným úderům a palebným možnostem odpovídá vysoká úroveň odolnosti. Z toho vyplývá, že každý vojenský systém (jednotka, útvar, svazek) je charakterizován dvěma

základními vlastnostmi — možnostmi působit ztráty nepřítelem a schopností úspěšně odrazit nepřátelské úderů, snížit minimum jejich působení na vojska a objekty. Zákonitost organizačního zdokonalování vojenských organismů (systémů) spočívá zejména v dosahování alespoň dočasného, relativního souladu těchto někdy protikladných vlastností. Z toho vyplývá, že problém odolnosti nemůžeme studovat a řešit izolovaně, ale společně v celém komplexu otázek, spojených se zvyšováním bojové síly vojsk.

Objektem jednotlivých úderů v soudobých podmínkách jsou nejen cíle malých rozměrů, jako např. tank, dělo, opěrný bod čety, ale také velké cíle jako např. jednotky (dokonce útvary). Vojenské systémy a jejich prvky dnes ve stejné míře musí čelit působení střel (pum), úderné vlny, světelného záření, pronikavé radiace a dalších ničivých faktorů a kromě toho zabezpečit schopnost vést bojovou činnost v podmínkách rozsáhlých požárů, rozvalin, zátop a v terénu s vysokou úrovní zamofení.

Řešení úkolu zabezpečení odolnosti bezprostředně závisí na rozsahu z charakteru možných následků použití prostředků ničení. K tomu, abychom sestavili model boje (operace) a rozpracovali opatření ke zvýšení odolnosti vojsk, musíme s nimi počítat.

Výsledky nepřátelského použití soudobých prostředků ničení v boji (operaci)

můžeme podmíněně rozdělit na prvotní a druhotné následky úderů na vojska (objekty) a dále na změny fyzikálního a sociálního prostředí.

Prvotní důsledky jsou podmíněny bezprostředním působením prostředků ničení nepříteli na vojska a jsou charakterizovány ztrátami na živé síle, výzbrojí a bojové technice a snížením morálně bojového stavu vojsk.

Druhotně se projevují v narušení velení a práce týlu, ve snížení bojových možností vojsk atd. Rozsah druhotných následků není proporcionální s prvotními. Mohou tvořit značně vyšší procento než např. fyzické ztráty jednotlivých prvků. Je to podmíněno složitostí organizační struktury vojsk, těsnou vzájemnou spojitostí a vzájemnou součinností jejich prvků bojové (operační) sestavy. Např. rozsah narušení velení závisí na počtu vyřazených či nevyřazených bojeschopných míst velení, na stavu spojení atd. Vyřazení třeba jen jednoho prvku z celého komplexu velení, např. spojovacího systému, paralyzuje celý systém velení. Vyřazení raketových odpalovacích zařízení nebo orgánů průzkumu, který působí ve prospěch raketových jednotek (útvárů), prudce snižuje bojové možnosti svazku jako celku.

Zvláštní požadavky máme na práci spojovacích prostředků, na jejich spolehlivost a odolnost. Je to nejdůležitější podmínka stálého a nepřetržitého velení vojskům. Hromadné palebné působení nepříteli může v krátké době narušit celý spojovací systém. V takové situaci štáb získá jen ojedinelé, neúplné, často i protichůdné podklady, ze kterých může těžko získat přehled o celkové situaci na frontě a v týlu a na jejichž základě potom může velitel přijmout správné rozhodnutí. Úspěšné řešení bude záviset na tom, jak rychle a operativně velitel a štáb dokážou obnovit narušené spojení a velení vojskům.

Důležitým faktorem bojové (operační) situace je fyzikální prostředí. Je charakterizováno stavem terénu, atmosférou a meteorologickými podmínkami. V důsledku působení soudobých prostředků ničení se může fyzikální prostředí značně měnit a podstatně ovlivnit činnost vojsk. Hledáme-li způsoby zvyšování schopnosti vojsk čelit těmto změnám, snažíme se podrobně je prozkoumat a vypracovat odpovídající způsoby činnosti v podmínkách rozsáhlých požárů, závalů, rozvalin a různých druhů zamoření. Kromě těchto faktorů uvažujeme i o zaprášení a zadymění atmosféry, umělé vyvolání strážkách, snížení viditelnosti, vzniku a rozšíře-

ností zvukových vln, ionizaci atmosféry atd.

Hodnotíme-li změny vnějšího prostředí, které nastaly v důsledku použití jaderných zbraní a dalších prostředků ničení, musíme mít na zřeteli různou dobu trvání a sílu působení těchto změn na vojska a bojovou techniku. Velmi důležitý význam pro vojska má vliv radioaktivního zamoření rozsáhlých prostorů po prvním hromadném úderu strategických jaderných prostředků.

Jedním z určujících prvků situace je sociální prostředí. Stav tohoto prostředí v případě války s použitím soudobých prostředků ničení se podstatně mění. To se bezprostředně odrazí na stavu vojsk a jejich bojeschopnosti, která ve značné míře závisí na odolnosti ekonomiky státu. Odolnost ekonomiky státu jako celku může být určována i stavem ozbrojených sil.

V souladu s uvedenou definicí, odolnost vojsk je charakterizována životaschopností a pevností bojové techniky vůči působení soudobých prostředků ničení, adekvátností organizace vojsk a jejich připraveností k charakteru bojové činnosti a možnosti udržovat a obnovovat bojeschopnost. Z této charakteristiky vyplývá, že otázky zabezpečení odolnosti vojsk musíme řešit jak v míru v systému opatření k udržování stálé bojové pohotovosti vojsk, tak i v průběhu bojové činnosti v systému opatření k uchování a obnovení bojeschopnosti.

Mezi základní opatření ke zvyšování odolnosti vojsk patří:

- vybavení vojsk technikou, která má vysoké vlastnosti vůči působení celého komplexu soudobých prostředků ničení a která zabezpečuje ochranu osob;

- optimalizace organizační struktury útvarů (svazků), která jim zabezpečí vysokou údernou sílu, samostatnost a odolnost;

- zvýšení pevnosti vojsk k účinkům fyzického a psychologického působení soudobých prostředků ničení, rozpracování nejdůležitějších způsobů ochrany v poli a jejich zavedení do praxe;

- příprava válečnicků k činnosti vojsk v podmínkách širokého používání soudobých prostředků ničení;

- včasné rozpracování plánů zabezpečení vysoké odolnosti vojsk v různých variantách zahájení bojové činnosti;

- rozmístění vojsk, které zaručí minimální zranitelnost;

- sladění splnění opatření k zabezpečení odolnosti útvarů a svazků různých druhů vojsk, speciálních a teritoriálních vojsk.

Cílem těchto opatření je zabezpečit vojskům organizovaně a účinně zahájit plnění bojového úkolu.

Jedním z nejsložitějších problémů je vybavení vojsk prostředky s vysokou odolností vůči působení jaderných a klasických prostředků ničení, které zabezpečí spolehlivou ochranu vojsk.

V souvislosti s tím má důležitou úlohu praktické prověřování a zhodnocení odolnosti jednotlivých objektů a prvků vůči každému ničivému faktoru. V průběhu prověrek jsou zjišťovány slabé články a stanovena opatření k jejich zesílení (nejdůležitější uzly a detaily jsou zdvojovány, chráněny pancéřováním, umísťovány do méně zranitelných míst). Jako příklad můžeme uvést zdokonalování pancéřování tanků, bojového vozidla pěchoty, bitevních vrtulníků a letounů, odpadlovacích zařízení a ostatních prostředků.

Za důležitý úkol považujeme ochranu osádek proti střelám, malorážným nábojům, střepinám a různým ničivým faktorům jaderných a chemických zbraní. K tomu účelu používáme pancéřování, filtračně ventilační přístroje, ochranné stíly atd.

Odolnost vojsk podstatně ovlivňují jejich manévrovací možnosti, schopnost soustředit vojska k úderu na nepřítele a okamžitě je rozptýlit po splnění určeného úkolu. Proto velení jednotlivých armád v průběhu krátké doby měnila několik druhů bojových vozidel a obrněných transportérů, ve velké míře zaváděla do organizace všech druhů vojsk a speciálních vojsk letecké prostředky.

Vojska v prostorech soustředění a rozmístění i dnes jsou nejúčinněji chráněna před známými prostředky ničení opevněnými objekty, tj. okopy, zákopy, úkryty atd. Pro místa velení, obvyklé spojení, spojovací uzly a další důležité objekty budujeme jak stále, tak i dočasné úkryty vybavené ventilačním zařízením. Omezenou ochranu vojsk mohou zabezpečit také rychle postavené úkryty s ventilačním zařízením různých typů. Společně s kolektivními prostředky ochrany byly ve velkém měřítku zavedeny i prostředky ochrany jednotlivce.

V soudobých podmínkách, kdy hromadným jaderným úderem během několika minut mohou být vyřazeny značné síly a prostředky, narušeno velení, prudce snížen bojový a psychologický stav vojsk, získává na velkém významu rychlý sběr údajů o následcích úderů nepřítele, obnovení velení a úplné nebo částečné obnovení bojových možností jednotek, útvarů a svazků. Tento úkol zahrnuje opatření k:

— dosažení bojeschopnosti takové

úrovně, která odpovídá situaci a zabezpečí útvarům a svazkům plnění stanovených bojových úkolů;

— zvýšení morálně politického, psychologického, fyzického stavu vojsk a jejich profesionální přípravy na úrovni, která zabezpečuje úspěšnou realizaci bojových možností a splnění stanovených bojových úkolů;

— splnění úkolů záchranných a evakuačních prací v ohniscích ničení v nejkratší možné době a k předejití nepřítele ve vytvoření bojových a operačních uskupení k získání iniciativy;

— doplnění útvarů [jednotek] osobami, bojovou technikou, zbraněmi a jinými prostředky;

— obnovení narušeného velení;
— přípravě vojsk, bojové techniky a zbraní ke splnění plánovaných úkolů.

K obnovení organizační struktury slouží rovněž široký manévry bojeschopnými jednotkami, nepoškozenými zbraněmi, bojovou technikou a materiálem, záložními a nově vytvořenými uskupeními. K obnovení systému velení používáme takových způsobů, jako je např. předání velení záložním velitelským stanovištím, vyčlenění operačních skupin z nadřazených štábů atd.

K plnění úkolů záchranných prací a evakuačních opatření jsou vyčleňovány zdravotnické, opravárenské, chemické, železniční a dopravní jednotky a různé k tomu účelu vytvářené odřady a skupiny, které pomáhají vojskům, obnovují a doplňují útvary a jednotky technikou, zbraněmi a uskutečňují speciální očistu vojsk.

Obnovení vojenských organismů je do značné míry závislé na úrovni unifikace organizační struktury vojsk a na standardizaci výzbroje, bojové techniky a dopravních prostředků. Současně však nesmíme zapomínat, že vysoká úroveň specifikace vojenských organismů může vytvořit i určité potíže při obnovování jejich bojové síly, protože základem organizace všech druhů vojsk a speciálních vojsk v současné době jsou skupinové zbraňové systémy, technické agregáty a zařízení, jejichž obsluha vyžaduje vysokou kvalifikaci vojáků.

K zabezpečení cílevědomé činnosti při obnovování bojové síly vojsk, která byla snížena nebo ztratila účinnost v důsledku použití jaderných zbraní nebo palběného napadení nepřítele, musí velitelé, štáby, politické orgány, náčelníci druhů vojsk a služeb konkrétně určit jaká opatření uskutečnit k obnovení bojových možností, jaká opatření k obnovení morálně psychologického, politického a fyzického stavu vojsk a jaká opatření k uvedení

vojsk do odpovídajícího stupně bojové pohotovosti k plnění bojového úkolu.

Úspěšně splnit opatření k obnovení bojové síly je možné jen za předpokladu, že štáb včas rozpracuje na základě předvídání vývoje situace odpovídající plán, který současně s ostatními otázkami musí obsahovat i otázky vytváření záložních míst velení a jejich udržování v pohotovosti k převzetí velení vojskům v kterékoli době, vytváření zálohy spojovacích prostředků a zásob výstrojního materiálu.

Zkušenosti minulých válek ukazují, že obnovení bojové síly velmi často nevyžadovalo organizovat práci ve všech oblastech, kterými je charakterizována odolnost vojsk. Např. v průběhu těžkých obranných bojů některé jednotky v důsledku nenadálých paléb dělostřelectva a úderů letectva nebo průlomů tanků nepříteli na jejich bocích a v týlu, ztrácely morální pevnost, přestaly plnit úkoly a někdy dokonce opouštěly bráněná postavení. Přitom tyto jednotky často neměly velké ztráty osob a bojové techniky. V takových případech velitelé, štáby a politické orgány usměrnili všechno úsilí k obnovení bojovosti vojsk a především jejich morálně psychologického stavu.

Stávalo se i to, že tankové, dělostřelecké nebo ženijní jednotky ztratily v boji materiální prostředky, avšak bojovostné osádky (obsluhy) pokračovaly v boji s nepřitelem. K obnovení bojové síly v takových případech bylo především nutné zabezpečit tyto jednotky zbraněmi a bojovou technikou.

Odolnost vojsk ve značné míře ovlivňuje organizační struktura jednotek, útvarů a svazků, která musí zabezpečit spolehlivé velení, maximální rychlost rozptylování bojových sestav, využití ochranných vlastností terénu, maskování a účinné použití všech prostředků jak individuální, tak i kolektivní ochrany.

Bojová odolnost vojenských organismů jsou určité kvantitativní ukazatele, které umožňují jednotkám, útvarům a svazkům pokračovat v plnění bojových úkolů za snížené úrovně bojových možností a morálně psychologického stavu vojsk.

Mezi hlavní faktory, které zabezpečují bojovou odolnost vojenských organismů patří:

- udržování nebo zvyšování bojových možností jednotek, útvarů a svazků na úrovni potřebnou k plnění stanovených bojových úkolů;

- nepřetržitě udržování vysokých morálně psychologických kvalit a fyzických možností vojsk;

- pružnost organizační struktury jednotek, útvarů a svazků, nepřetržitost a pevnost velení vojskům;

- speciální příprava vojsk, která umožňuje vzájemnou výměnu specialistů v osádkách, obsluhách a vhodné spojování různých odborností při výcviku jednotlivců;

- konstrukční vlastnosti zbraní a bojové techniky, které zabezpečují jejich bezporuchové použití i ve složitých podmínkách bojové situace a rychlé odstranění závad vlastními silami.

Optimalizace organizační struktury z hlediska odolnosti vojsk v jaderné válce má za cíl přispívat k vysoké pevnosti, udržení bojovosti vojenských systémů a jejich obnovení při vyřazení jednoho nebo několika jeho prvků. Toho dosahujeme vytvářením záložních nebo zdvojením hlavních prvků systému, jejich vzájemnou výměnou a univerzalizací, zařazením do organizace vojenského systému potřebného množství útvarů a jednotek určených k řešení opatření ke zvýšení odolnosti vojsk (ženijních, chemických, zdravotnických, opravárenských a jiných).

Protože hlavní složkou vojenských systémů je člověk, pak jeho pevnost vůči působení ničivých faktorů soudobých prostředků boje a životaschopnost v podmínkách širokého používání těchto prostředků v mnoha směrech určují odolnost vojsk. Proto v celém systému bojové a politické přípravy jedno z nejdůležitějších míst zaujímají otázky zvyšování pevnosti vojsk vůči působení celého komplexu činitelů bojové situace. V současné etapě je tento problém řešen hlavně způsobem rozpracování a využívání technických prostředků. Organismus člověka má jen určité možnosti při zvyšování jeho pevnosti vůči působení fyzických ničivých faktorů. Proto v komplexu s používanými technickými a zdravotnickými prostředky má důležitý význam i fyzická a psychologická připravenost vojsk, která také napomáhá zvyšování odolnosti vojsk.

V průběhu bojové činnosti může často vznikat intenzivní, těžká a nebezpečná situace pro život vojsk. Úspěšné plnění bojových úkolů v takové situaci zabezpečujeme výchovou určitých morálně psychologických kvalit a neustálou účinnou stranickopolitickou prací. Bez ohledu na to, může však u jednotlivých vojáků nebo jednotek v některém momentě vzniknout takový stav, ve kterém ztrácí morálně psychologickou a pochopitelně potom i bojovou pevnost. Jednou ze základních příčin toho je ztráta schopnosti uvědoměle kontrolovat vlastní činnost a zejména potlačit strach o svůj život.

Strach je přirozenou reakcí na nebezpečnou situaci, a proto pocit strachu a pud sebezáchovy u vojáků bojujících s nepřitelem, samy o sobě nenarušují jejich bojovou pevnost, pokud ovšem nepřekročí přípustné hranice. Když tyto psychologické jevy, bez ohledu na přijatá opatření, v některém momentě začínají přesahovat schopnost jejich potlačení, dochází k částečné nebo úplné ztrátě morálně psychologických kvalit, potřebných k aktivní činnosti při plnění bojových úkolů.

Pro velitele a náčelníky všech stupňů je důležité zachytit takové momenty v morálně psychologickém stavu podřízených vojsk a celým systémem opatření působit na psychiku a nedopustit krizi. Důležité je také znát podmínky, za kterých může nejpravděpodobněji ke krizi dojít a v souladu s konkrétní situací přijmout opatření k jejímu předejití. Ke ztrátě morálně psychologické pevnosti bezesporu přispívá úplná nebo částečná ztráta pevného velení, nejasnost situace nebo náhlá její změna ve spojitosti se zvýšením nebezpečí, rozšiřování panických zpráv, nedostatek potřebné péče velitelů o jednotlivé vojáky atd. Proto výchova vojáků s vysokým morálně politickými a bojovými vlastnostmi je jednou z nejdůležitějších funkcí velitelů a hlavním úkolem celé stranicopolitické práce.

V zájmu zvyšování odolnosti vojsk musíme včas předvídat opatření ke snížení škodlivého působení druhotných ničivých faktorů soudobých prostředků ničení, zejména v prostorech s rozvinutým chemickým průmyslem, jadernou energetikou, hydrotechnickými zařízeními, elektrárnami, naftovým průmyslem, sklady se zápalným materiálem a v prostorách rašelinišť.

V souvislosti s tím, že problém odolnosti vojsk v soudobých podmínkách je podstatnou součástí obecnějšího problému odolnosti státu, vznikla nutnost podrobnějšího sladění příslušných plánů nejen mezi organizačními celky jednotlivých druhů vojsk a ozbrojených sil, ale i teritoriálními orgány státu a s orgány průmyslových a zemědělských objektů, rozumně v prostorech dislokace vojsk a na směrech jejich možné činnosti.

Opatření ke zvýšení odolnosti vojsk uskutečňovaná v systému opatření k udržení bojové pohotovosti vojsk směřuje k vytvoření potenciálních možností k dosažení potřebné úrovně odolnosti vojsk, uchování sil a prostředků k účinnému splnění bojových úkolů a vedení bojové činnosti. K tomu, aby tyto potenciální možnosti byly přeměněny ve skutečnost, musí je vojska dovedně realizovat na bo-

jišti a uskutečňovat opatření k ochraně, udržování a obnovování bojeschopnosti. Z toho vyplývá, že prvky zabezpečení odolnosti vojsk jsou velmi úzce spojeny s komplexem opatření k ochraně vojsk.

Úroveň ochrany vojsk musíme zkoumat jako jim vlastní kvalitativní prvek, který zabezpečuje schopnost vojáků, jednotek, útvarů, svazků a dalších vojenských organizmů vyloučit nebo snížit působení ničivých faktorů zbraní nepřítelů a tím současně vyloučit nebo alespoň snížit ztráty osob a techniky.

Mezi hlavní faktory ochrany patří:

- včasné zjištění a varování vlastních vojsk o nebezpečí použití nepřátelských prostředků ničení;

- účelná organizace jednotek, útvarů, svazků a dalších vojenských organizmů;

- vysoká manévrovost vojsk, která jim umožňuje rychle se soustředit a rozptýlovat vojska, měnit prostory rozmístění, opouštět nebezpečné prostory atd.;

- kvalita speciálních prostředků individuální a kolektivní ochrany;

- účinné velení vojskům;

- použití celého systému operačně taktických a speciálních opatření i způsobů činnosti k ochraně vojsk před ničivými účinky nepřátelských zbraní;

- úroveň výchovy a výcviku vojsk, zabezpečující včasné a dovedné použití všech prostředků a způsobů ochrany;

- využívání ochranných vlastností terénu a jeho zesílení ženijními opatřeními;

- ochranné vlastnosti bojové techniky, dopravních prostředků a speciálních prostředků ochrany;

- možnosti snížení ztrát způsobených údery nepřítelů včasnou organizací a řízením záchranných a neodkladných obnovovacích prací, lokalizací a likvidací požárů, speciální očišťov vojsk, dezaktivací a dezinfekcí terénu, různého materiálu, proviantu a vody.

Základ těchto faktorů ochrany tvoří určité technické prostředky. Stav těchto prostředků a úplné jejich použití ve značné míře určují účinnost opatření ochrany. Nemenší význam v řešení tohoto úkolu má však organizační práce velitelů a štábů a stupeň výcviku vojsk. V současné době, kdy ochranu organizujeme zpravidla na stupni jednotky, útvaru a svazku, její účinnost v mnoha směrech závisí na správnosti zhodnocení situace, určení způsobu a konkrétních opatření k zabezpečení odolnosti vojsk, pořadí a posloupnosti jejich plnění.

Obsah pojetí úrovně „ochrany vojsk“ je založený na tom nesporném faktu, že musí zahrnovat to, co jakýmkoli způsobem

bem chrání vojska, tj. vylučuje nebo v určité míře snižuje účinnost působení zbraní nepřítele na naše vojska a objekty týlu. Samotný pojem „ochrana“ předpokládá a připouští možnost nepřátelského napadení; proto všechny prostředky a způsoby ochrany před napadením musí být určeny zejména na úplné nebo alespoň částečné snížení účinnosti ničivých faktorů nepřátelských zbraní. Vyloučit nepřátelské napadení můžeme nejen pasivní ochranou, ale především vlastním předstihujícím úderem. Je pochopitelné, že jde již o rozvinutou válečnou činnost bojujících stran.

Opatření k zabezpečení odolnosti vojsk musíme uskutečňovat v jakékoli situaci, tj. při přípravě a v průběhu útoku, při organizaci a vedení obrany, na přesunu a v prostorech rozmístění. Při tom musíme brát v úvahu jejich specifiku v závislosti na jednotlivých druzích činnosti vojsk.

Základ zabezpečení odolnosti v útoku tvoří utajení a rychlost činnosti, směle navázání dotyku s nepřítelem, rychlé soustředování vojsk k úderu a jejich okamžité rozptýlení po splnění úkolu, dovedné

využívání ochranných vlastností bojové techniky, terénu i speciálních prostředků, klamání nepřítele o skutečném uskupení a směrech úderu.

V obraně a v prostorech soustředění věnujeme hlavní pozornost maskování, pečlivému vybudování obsazených prostorů a včasnému využití ženijně vybudovaných staveb.

Na přesunu jsou hlavními zásadami organizovanost a utajení činnosti, klamání nepřítele o cílech přeskupení a směru přesunu, volba doby přesunu a příznivého počasí, široké využívání maskovacích a ochranných vlastností terénu, bojové techniky a speciálních prostředků.

V minulosti, kdy ochrana byla hlavní součástí bojové činnosti, nebyla natolik složitá a v plném rozsahu ji zabezpečovala samotná vojska. V důsledku rostoucí složitosti a rozsahu úkolů, část úkolů ochrany převzala speciální vojska a služby, jejichž hlavním posláním je všestranně zabezpečit bojovou činnost. Speciální jednotky a útvary, s využitím soudobých vysoce účinných technických prostředků, doplňují dnes opatření, která vojska organizují k zabezpečení vlastní odolnosti.



Studium pojmu odolnosti ukazuje, že prvořadým a nejdůležitějším úkolem při zkoumání a prověřování bojové přípravy vojsk je

- další rozpracování opatření k ochraně vojsk, které musí najít odraz v rozhodnutí k bojové činnosti a v plánech zabezpečení;

- stanovení optimálních způsobů, hranic a termínů rozptylování vojsk k maximálnímu snížení účinků ničivých faktorů všech druhů zbraní nepřítele, avšak bez snížení bojových možností vlastních vojsk;

- zvýšení účinnosti ochranných vlastností bojové techniky, dopravních prostředků, předepsaných prostředků individuální a kolektivní ochrany;

- zvýšení účinnosti výcviku vojsk při využívání prostředků a způsobů ochrany;

- další zkoumání organizační pevnosti vojenských organismů v důsledku ztrát a snížení morálně psychologického stavu vojsk.

Úspěšné vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách vyžaduje komplexní rozpracování všeho, co zabezpečuje odolnost vojsk. Otázky zabezpečení vysoké odolnosti musí se v určité míře odrážet v řešení problémů vojenského umění a především v rozpracování způsobů vedení bojové činnosti a konečně ve zdokonalování organizační struktury vojsk a vytváření nových druhů výzbroje a bojové techniky.

V současných podmínkách je problém zvyšování odolnosti vojsk vysoce aktuální a složitý, protože v důsledku zdokonalování prostředků ničení vznikají stále nové úkoly ke zvyšování pevnosti vojsk vůči jejich účinkům. K řešení tohoto úkolu musíme využít úsilí širokého okruhu specialistů různých oblastí vědy a techniky, pečlivě studovat a využívat zkušeností z minulých válek a konfliktů a také modelovat možnou soudobou bojovou a operační činnost.

Upraveno ze sovětského tisku